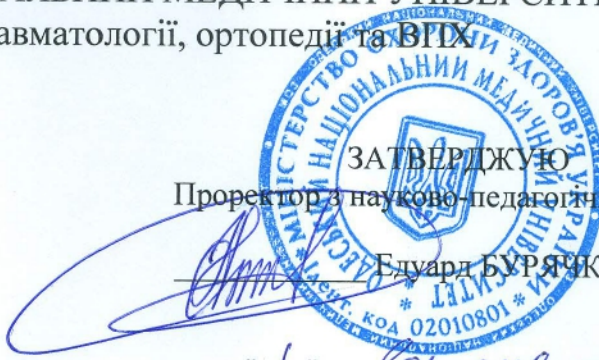

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра Травматології, ортопедії та ВІДХ

Handwritten signature

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

" 1 " *вересня* 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ
«ПІДГОТОВКА ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Медицина» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 10 від 27 червня 2024 року).

Розробники:

завідувач кафедри, д.мед.н., проф. Сухін Ю.В.;

завуч кафедри, д.мед.н., проф. Бодня О.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Травматології, ортопедії та ВПХ
Протокол № 1 від 26.08.2024 р.

Завідувач кафедри

Юрій СУХІН

Погоджено із гарантом ОПП

Валерія МАРІЧЕРЕДА

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з хірургічних дисциплін ОНМедУ
Протокол № 1 від 30.08. 2024 р.

Голова предметної циклової методичної комісії
з хірургічних дисциплін

Василь МІЩЕНКО

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри Травматології, ортопедії та ВПХ
Протокол № ___ від "___" _____ 2025 р.

Завідувач кафедри

Юрій СУХІН

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри Травматології, ортопедії та ВПХ
Протокол № ___ від "___" _____ 2026 р.

Завідувач кафедри

Юрій СУХІН

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів: 3 Годин: 90 Змістових модулів: 1	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність 222 «Медицина» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	<i>Денна форма навчання</i>
		<i>Обов'язкова дисципліна</i>
		<i>Рік підготовки: 5</i>
		<i>Семестри IX – X</i>
		<i>Лекції (0 год.)</i>
		<i>Семінарські (0 год.)</i>
		<i>Практичні (50 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (40 год.)</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>
	<i>Форма підсумкового контролю – Залік</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: опанування здобувачем вищої освіти навчальної дисципліни полягає в оволодінні методами діагностики та надання медичної допомоги у разі поранень на всіх етапах евакуації в умовах мирного часу та військових дій.

Завдання:

1. Ознайомити здобувача вищої освіти з сучасними вогнепальними ушкодженнями, які викликані екстремальними умовами мирного й воєнного часу;
2. Навчити офіцерів запасу основним методам обстеження поранених та прийомам діагностики бойових ушкоджень системи опоры та руху;
3. Навчити надавати першу медичну допомогу пораненим в умовах бойових дій на всіх етапах медичної евакуації.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей (ОК32):

— загальних (ЗК):

- ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК3 – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК4 – Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності;
- ЗК5 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- ЗК6 – Здатність приймати обґрунтовані рішення;
- ЗК7 – Здатність працювати в команді;
- ЗК8 – Здатність до міжособистої взаємодії;
- ЗК12 – Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;
- ЗК16 – Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності.

— спеціальних (СК):

- СК1 – Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані;

- СК3 – Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу;
- СК7 – Здатність до діагностування невідкладних станів;
- СК8 – Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги;
- СК9 – Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів;
- СК10 – Здатність до виконання медичних маніпуляцій;
- СК11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності, включаючи систему раннього втручання;
- СК13 – Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів;
- СК14 – Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН3 – Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання;
- ПРН4 – Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання;
- ПРН8 – Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу;
- ПРН9 – Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями, враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміння обґрунтувати персоналізовані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи;
- ПРН14 – Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування;
- ПРН15 – Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуацій та бойових дій, в т.ч. у польових умовах;
- ПРН17 – Виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм;
- ПРН24 – Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- загальні принципи хірургічної допомоги в екстремальних ситуаціях;
- клініку, діагностику та лікування сучасних вогнепальних поранень, травматичної хвороби, комбінованих і термічних уражень, ранової інфекції, синдрому тривалого роздавлювання і масивної крововтрати;
- основні принципи організації етапів медичної евакуації;
- зміст, обсяг і організацію надання першої лікарської і кваліфікованої хірургічної допомоги

на етапах медичної евакуації в умовах бойових дій;

- загальні елементи догляду за пораненими;
- теоретичні основи сучасної асептики та антисептики в польових умовах;
- клінічні основи реаніматології та проявів термінальних станів;
- засоби і способи транспортної іммобілізації;
- діагностику та лікування ускладнень бойової травми.

Вміти:

- проводити медичне сортування поранених;
- діагностувати різноманітні механічні пошкодження у поранених і хворих хірургічного профілю та надавати їм повний комплекс першої лікарської допомоги;
- вибирати спосіб для тимчасової і кінцевої зупинки кровотечі;
- вибирати адекватний спосіб анестезії для проведення того чи іншого втручання;
- вибирати засіб для транспортної іммобілізації;
- накладати шини Крамера, Дітерікса та інші;
- накладати бинтову пов'язку на різні ділянки тіла;
- накладати та знімати гіпсову лонгету.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Особливості вогнепальних поранень (види балістики) та їх лікування.

Сучасні види зброї. Можлива структура санітарних втрат. Фактори, що ушкоджують тканини людини при вогнепальному пораненні. Особливості структурних і функціональних змін у тканинах залежно від виду зброї. Сучасні вогнепальні ушкодження, викликані екстремальними умовами мирного й військового часу. Медична допомога пораненим, первинна хірургічна обробка ран, її особливості й відмінності від не вогнепальних поранень. Види первинної хірургічної обробки за обсягом й часом виконання. Показання і протипоказання до первинної хірургічної обробки ран, помилки при її виконанні. Особливості мінно-вибухової травми, розвиток ускладнень. Відмінності первинної хірургічної обробки у разі мінно-вибухових пошкоджень. Організація надання медичної допомоги потерпілим та спадкоємність на етапах медичної евакуації.

Тема 2. Комбіновані радіаційні, хімічні та термічні ураження

Поняття про радіаційні ураження. Особливості перебігу поранень, переломів кісток, опіків при радіаційних ураженнях і попаданні радіоактивних речовин в рани і на опікові поверхні. Синдром взаємного обтяжить. Особливості перебігу радіаційних опіків. Медична допомога у разі ураження. Лікування радіаційних уражень. Особливості перебігу ран. Медична допомога в осередку ураження і на етапах медичної евакуації у разі радіаційних уражень. Світлове випромінювання ядерного вибуху, запальні суміші. Медичне сортування, об'єм і зміст медичної допомоги в умовах військових дій і екстремальних ситуацій.

Поняття про хімічні ураження. Особливості перебігу опіків у разі хімічних уражень і попаданні речовин в рани і на опікові поверхні. Синдром взаємного обтяження. Медична допомога у разі ураження. Лікування хімічних уражень. Медична допомога в осередку ураження і на етапах медичної евакуації при хімічних ураженнях. Місцеві і загальні прояви хімічних опіків.

Поняття про термічні пошкодження. Класифікація опіків по глибині ураження. Ступені опіків. Визначення загальної площі опіків і площі глибини ураження. Періоди опікової хвороби. Опіковий шок. Гостра токсемія. Опікова септикотоксемія. Особливості перебігу опіків. Медична допомога в осередку ураження і на етапах медичної евакуації за умов термічних пошкоджень.

Тема 3. Політравма. Травматична хвороба

Патогенез травматичної хвороби, періоди її перебігу. Використання сучасних шкал бальної оцінки важкості стану травмованого. Класифікація політравми та її анатомо-морфологічні особливості. Методи обстеження хворих з політравмою. Особливості лікування множинних, поєднаних та комбінованих ушкоджень системи опору та руху. Профілактика ранніх та пізніх ускладнень, реабілітація хворих, що перенесли політравму.

Поняття травматичного шоку. Сучасні уявлення про етіологію і патогенез травматичного шоку. Клінічні прояви шоку при різних локалізаціях поранень, профілактика та протишокові заходи. Сучасні методи комплексного лікування шоку в умовах військових дій.

Тема 4. Синдром тривалого роздавлювання

Етіологія, патогенез, класифікація, фази розвитку та клініка синдрому тривалого роздавлювання. Залежність клінічних проявів від маси пошкодження тканин, сили і тривалості дії на них фактора роздавлювання. Сучасні методи лікування в умовах військових дій, особливості лікування відкритих і закритих пошкоджень м'яких тканин, що мають або не мають переломи кісток кінцівок.

Тема 5. Вогнепальні поранення кінцівок та суглобів

Частота і класифікація вогнепальних переломів кісток. Клініка і діагностика. Об'єм першої медичної, долікарської, першої лікарської і кваліфікованої хірургічної допомоги. Відкриті невогнепальні переломи кісток. Клініка і діагностика відкритих переломів. Об'єм першої медичної, долікарської, першої лікарської і кваліфікованої хірургічної допомоги. Вогнепальні поранення суглобів кінцівок. Їх класифікація. Загальні і місцеві клінічні прояви пошкоджень суглобів. Ускладнення при пораненнях суглобів. Об'єм долікарської, першої лікарської і кваліфікованої медичної допомоги.

Тема 6. Вогнепальні поранення тазу та тазових органів

Поранення і закриті пошкодження тазу і органів тазу. Класифікація пошкоджень тазу. Симптоми і діагностика вогнепальних переломів кісток тазу з пошкодженням і без пошкодження органів тазу. Ускладнення при вогнепальних пошкодженнях тазу. Перша медична допомога при пораненнях тазу. Профілактика шоку. Лікування вогнепальних пошкоджень тазу.

Тема 7. Кровотеча і крововтрата

Класифікація кровотеч залежно від джерела кровотечі, часу його виникнення, ступеня крововтрати. Клініка кровотечі і гострої крововтрати. Способи визначення величини - крововтрати і методика розрахунку потреби крові і кровозамінників в польових умовах і екстремальних ситуаціях. Методи врятування пораненого при кровотечі – Способи тимчасової і остаточної зупинки кровотечі, заповнення втраченого об'єму циркулюючої крові (ОЦК). Показання до переливання крові і кровозамінників в польових умовах і екстремальних ситуаціях. Контроль за якістю крові для переливання. Техніка переливання крові. Різновиди трансфузійних розчинів і показання до їх вживання. Можливі ускладнення при переливанні крові, їх профілактика і лікування. Методика розрахунку потреби крові і кровозамінників в польових умовах і екстремальних ситуаціях.

Тема 8. Інфекційні ускладнення бойових пошкоджень

Особливе місце інфекційних ускладнень вогнепальних ран в хірургії. Їх актуальність та гострота у зв'язку з ростом числа локальних військових конфліктів із роками. Умови розвитку ранової інфекції та її відбиття на зниженні імунізаційних механізмів на тлі зміни середовища, що оточує людину. Мікробні штами, стійкі до антибіотиків, підвищення ролі в гнійному процесі умовно-патогенної флори, зміни реактивності організму людини. Перебіг ранової інфекції на тлі гіперсенситивізації організму, торпідний клінічний вплив, що значно ускладнює діагностику й лікування. Вплив характеру і структурних поранень значного обтяження й збільшення частоти інфекційних ускладнень ранового процесу в умовах застосування сучасних видів зброї.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин		
	Всього	у тому числі	
		П	СРС
Змістовий модуль			
Тема 1. Особливості вогнепальних поранень (види балістики) та їх лікування	6	6	
Тема 2. Обсяг допомоги потерпілим з мінно-вибуховими пораненнями	4		4
Тема 3. Комбіновані радіаційні, хімічні та термічні ураження	6	6	
Тема 4. Транспортна іммобілізація при вогнепальних пошкодженнях голови та шиї	4		4
Тема 5. Обсяг допомоги потерпілим з пораненнями на етапах медичної евакуації	4		4
Тема 6. Політравма. Травматичний шок	6	6	
Тема 7. Синдром тривалого роздавлювання	6	6	
Тема 8. Вогнепальні поранення кінцівок та суглобів	6	6	
Тема 9. Обсяг допомоги на етапах першої і лікарської допомоги при пораненнях верхньої кінцівки	4		4
Тема 10. Обсяг допомоги на етапах кваліфікованої і спеціалізованої допомоги при пораненнях верхньої кінцівки	4		4
Тема 11. Обсяг допомоги на етапах першої і лікарської допомоги при пораненнях нижньої кінцівки	4		4
Тема 12. Обсяг допомоги на етапах кваліфікованої і спеціалізованої допомоги при пораненнях нижньої кінцівки	4		4
Тема 13. Вогнепальні поранення тазу та тазових органів	6	6	
Тема 14. Поранення грудної клітки та її органів	4		4
Тема 15. Поранення черевної порожнини та її органів	4		4
Тема 16. Кровотеча і крововтрата	6	6	
Тема 17. Вогнепальні поранення судин та нервів кінцівок	4		4
Тема 18. Інфекційні ускладнення бойових пошкоджень. <i>Залік</i>	8	8	
Разом годин	90	50	40

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять – не передбачені.

5.2. Теми семінарських занять – не передбачені.

5.3. Темы практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
Заняття 1.	Особливості вогнепальних поранень (види балістики) та їх лікування	6
Заняття 2.	Комбіновані радіаційні, хімічні та термічні ураження	6
Заняття 3.	Політравма. Травматичний шок	6
Заняття 4.	Синдром тривалого роздавлювання	6
Заняття 5.	Вогнепальні поранення кінцівок та суглобів	6
Заняття 6.	Вогнепальні поранення тазу та тазових органів	6
Заняття 7.	Кровотеча і крововтрата	6
Заняття 8.	Інфекційні ускладнення бойових пошкоджень. <i>Залік.</i>	8
Всього годин		50

5.4. Темы лабораторних занять – не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№	Назва теми	Кількість годин
1	Обсяг допомоги потерпілим з мінно-вибуховими пораненнями	4
2	Транспортна іммобілізація при вогнепальних пошкодженнях голови та шиї	4
3	Обсяг допомоги потерпілим з пораненнями на етапах медичної евакуації	4
4	Обсяг допомоги на етапах першої і лікарської допомоги при пораненнях верхньої кінцівки	4
5	Обсяг допомоги на етапах кваліфікованої і спеціалізованої допомоги при пораненнях верхньої кінцівки	4
6	Обсяг допомоги на етапах першої і лікарської допомоги при пораненнях нижньої кінцівки	4
7	Обсяг допомоги на етапах кваліфікованої і спеціалізованої допомоги при пораненнях нижньої кінцівки	4
8	Поранення грудної клітки та її органів	4
9	Поранення черевної порожнини та її органів	4
10	Вогнепальні поранення судин та нервів кінцівок	4
Всього годин		40

7. Методи навчання

Практичні заняття: усне опитування, вирішення клінічних ситуаційних завдань, методика «стандартизований пацієнт», вивчення рентгенограм та історій хвороб тематичних пацієнтів, відпрацювання практичних навичок діагностики та лікування поранених з кульовими та мінно-вибуховими пошкодженнями системи опору та руху.

Самостійна робота: вивчення рекомендованих джерел навчальної літератури; опрацювання банку тестових завдань; виконання клінічних завдань згідно тем практичних занять за методичними вказівками та запитань, які були сформульовані викладачем на попередньому занятті. Опанування навчального матеріалу пов'язаного з алгоритмом надання первинної медичної допомоги пораненим, робота з променевими методами обстеження тематичних пацієнтів.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування (контроль теоретичних знань); оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання розв'язання ситуаційних клінічних завдань; оцінювання проведення клінічних обстежень, трактування їх результатів; оцінювання правильності обґрунтування діагнозу та вибору методу лікування; аналіз і оцінка результатів інструментальних методів дослідження.

Підсумковий контроль: залік здійснюється науково-педагогічними працівниками кафедри на останньому практичному занятті циклової системи навчання здобувачів вищої освіти.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
  - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі;
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
  - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок;
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Добре «4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з деякими помилками, які самостійно виправляє, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень з суттєвими помилками.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, бере пасивну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, не демонструє практичні навички під час огляду хворого та інтерпретації даних клінічного, лабораторних та інструментальних досліджень.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Оцінка за залік за всіма складовими є середньоарифметичною за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «E» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Останні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Електронний банк тестових завдань за змістовими модулями з дисципліни
- Навчально-методична література: Воєнно-польова хірургія : підручник / за ред. Я.Л. Заруцького, В.М. Запорожана. - Одеса : ОНМедУ, 2016. - 416 с.

11. Перелік запитань до поточного контролю знань

1. Сучасні види зброї.
2. Структура можливих санітарних втрат.
3. Ураження мінно-вибуховими зарядами, бомбами об'ємного вибуху.
4. Принципи обстеження і етапи надання медичної допомоги пораненим.
5. Медична допомога при евакуації поранених, профілактика ранової інфекції.
6. Первинна хірургічна обробка ран та її відмінності від невогнепальних поранень.
7. Види первинної хірургічної обробки за обсягом і термінам виконання.
8. Показання та протипоказання для первинної хірургічної обробки ран.
9. Способи зашивання ран.
10. Помилки при виконанні первинної хірургічної обробки ран.
11. Класифікація кровотеч залежно від джерела кровотечі і ступінь крововтрати.
12. Клінічна картина кровотечі і гострої крововтрати.
13. Способи тимчасової і остаточної зупинки зовнішньої кровотечі.
14. Помилки і ускладнення при зупинці зовнішньої кровотечі.
15. Показання до переливання крові і кровозамінників на війні.
16. Можливі ускладнення при переливанні крові, їх профілактика і лікування.
17. Визначення поняття «травматичний шок».
18. Сучасні погляди на етіологію і патогенез травматичного шоку.
19. Класифікація травматичного шоку.
20. Клінічна картина травматичного шоку при вогнепальних пораненнях.
21. Комплексне лікування травматичного шоку на етапах медичної евакуації.
22. Визначення поняття «термінальний стан».
23. Клініка переагонального, агонального стану і клінічної смерті.
24. Етіологія, патогенез, класифікація і фази розвитку СТР.
25. Клінічна картина СТР при бойових ураженнях.
26. Сучасні принципи лікування СТР в умовах військових дій.
27. Етапне лікування поранених з переломами кісток і СТР.
28. Клінічні прояви струсу, удару і здавлювання головного мозку.
29. Вогнепальні ушкодження черепа і головного мозку, їх класифікація і клініка.
30. Вогнепальні поранення хребта і спинного мозку, їх класифікація і клініка.
31. Частота пошкоджень спинного мозку. Перша медична допомога.
32. Частота і класифікація поранень грудної клітки.
33. Клініка і діагностика різних видів поранень грудної клітки.
34. Види пневмотораксу.
35. Ступені гемотораксу.
36. Медична допомога пораненим грудної клітки в польових умовах.
37. Частота і класифікація поранень і пошкоджень живота.
38. Клінічні прояви відкритих пошкоджень живота.
39. Симптоми проникаючих поранень живота.
40. Шок, крововтрата і перитоніт, їх значення у виявленні пошкоджень живота.
41. Об'єм першої медичної допомоги при пораненнях в живіт.
42. Лікування вогнепальних і закритих пошкоджень живота.
43. Класифікація поранень тазу.
44. Діагностика вогнепальних переломів кісток і органів тазу.
45. Ускладнення при вогнепальних і закритих пошкодженнях тазу.

46. Перша медична допомога при пораненнях тазу.
47. Лікування вогнепальних пошкоджень тазу.
48. Поняття про ранову інфекцію, чинники що сприяють її виникненню.
49. Мікрофлора рани. Первинне і вторинне очищення рани.
50. Місцева гнійна інфекція.
51. Профілактика гнійних ускладнень при бойових травмах кінцівок.
52. Лікування гнійних ускладнень вогнепальних ран.
53. Анаеробна інфекція рани. Характеристика різних клінічних форм.
54. Правець, його етіологія і патогенез. Місцеві і загальні симптоми.
55. Діагностика і принципи лікування правця в умовах військових дій.
56. Ускладнення правця і його наслідки.
57. Принципи медичного сортування поранених на етапах евакуації.
58. Клінічні ознаки вогнепальних поранень кінцівок.
59. Принципи транспортної іммобілізації при травмах кінцівок.
60. Помилки і ускладнення при виконанні транспортної іммобілізації.

Перелік практичних навичок і вмінь, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти

1. Обстежити пораненого з вогнепальними та мінно-вибуховими ураженнями.
2. Виконати тимчасову зупинку зовнішньої кровотечі.
3. Виконати місцеву анестезію у разі діафізарних переломів кісток кінцівок.
4. Забезпечити іммобілізацію кінцівки стандартними транспортними шинами.
5. Виконати лікувальну іммобілізацію кінцівок нескладними гіпсовими пов'язками.
6. Оцінити стан кінцівки в гіпсовій пов'язці.
7. Зняти гіпсову пов'язку.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Воєнно-польова хірургія : підручник / за ред. Я.Л. Заруцького, В.М. Запорожана. - Одеса : ОНМедУ, 2016. - 416 с.
2. Лікування поранених з бойовими травмами кінцівок (досвід АТО/ООС) / під загальною ред. В.В. Цимбалюка. - Київ, 2020. - 190 с.
3. Невідкладна військова хірургія / пер. з англ. - К. : Наш формат, 2015. - 568 с.
4. Вказівки з воєнно-польової хірургії / за ред. Я.Л. Заруцького, А.А. Шудрака. - К. : СПД, 2014. - 396 с.

Додаткова:

1. Атлас бойової хірургічної травми (досвід АТО/ООС) / під загальною ред. В.В. Цимбалюка. - Харків : Колегіум, 2021. - 385 с.
2. Вогнепальні поранення кінцівок. Травматичний шок : Методичні рекомендації / О.А. Бур'янов, С.С. Страфун, І.П. Шлапак та ін. – К., 2015. – 31 с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal> – офіційний веб-сайт МОЗ України;
2. <http://inmeds.com.ua> – веб-ресурс «Єдиний медичний простір»;
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.